

УДК 316:929:[2-384+616-089]-057Войно-Ясенецький

Попов Олександр Георгійович

кандидат медичних наук, професор,
завідувач кафедри симулятивної медицини
ОНМУ
popov22@ukr.net
ORCID 0000–0002–1765–1892

Коваленко Олександр Павлович

кандидат філософських наук, доцент кафедри соціальної роботи ФПСР
ОНУ імені І. І. Мечникова
alpalshur@ukr.net
ORCID 0000–0002–4731–3421

Дунаєва Лариса Миколаївна

доктор політичних наук, професор,
декан факультету психології та соціальної роботи
ОНУ імені І. І. Мечникова
larisa-dunayeva@rambler.ru
ORCID 0000–0002–3437–2051

Гладченко Світлана Володимирівна

кандидат історичних наук, доцент, в. о. завідувача кафедри соціальної роботи
ОНУ імені І. І. Мечникова
vessta_odessa@ukr.net
ORCID 0000–0001–8802–5111
[https://doi.org/10.18524/2304-1609.2018.1\(47\).145644](https://doi.org/10.18524/2304-1609.2018.1(47).145644)

**СОЦІАЛЬНЕ ТА ДУХОВНЕ СЛУЖІННЯ В. Ф. В. ВОЙНО-ЯСЕНЕЦЬКОГО
(СВТ. ЛУКИ)**

Ф. В. Войно-Ясенецький (святитель і сповідник Лука) — видатний лікар різноманітного плану: хірург широкого профілю, офтальмолог, унікальний медичний теоретик; феноменальний богослов, цікавий і оригінальний філософ, лектор-оратор, від якого були в захваті студенти-медики і всі, хто його чув. Політв'язень, що став лауреатом Сталінської (Державної) премії 1-го ступеня. Людина, яка врятувала життя тисячам солдатів під час Великої Вітчизняної війни і мирним людям. Православний християнин величезної волі і безстрашності. Хороший сім'янин, батько чотирьох дітей, що стали чудовими медиками. Він був одним з кращих проповідників ХХ століття.

Ключові слова: В. Ф. Войно-Ясенецький, архієпископ, хірург, філософ.

Надзвичайно яскравою, унікальною особистістю у ХХ ст. був святитель Лука, архієпископ Сімферопольський і Кримський, а у миру — видатний хірург, доктор медицини Валентин Феліксович Войно-Ясенецький. Ця людина пройшла шлях від звичайного лікаря до лауреата Державної премії, професора, який розробляв актуальні питання гнійної хірургії, анестезії топографічної анатомії. Деякі з них і нині використовуються у діагностиці та лікуванні багатьох захворювань.

Його життя, присвячене релігійному служінню і в той же час не відсторонене від суцього наукового світовідчуття, містично одержимого, проте такого, що продовжує жити суспільними інтересами, привертає до себе увагу, подив; і виникає непереможне бажання дізнатися більше про життя та творчість цієї людини. Тим паче, що у наші часи, незважаючи на те, що багато в чому життя змінилося на краще, не перевелися спокуса, брехня, насильство. Ось чому життєвий шлях святителя допомагає зрозуміти, що зі злом можна боротися, пізнаючи таємниці та глибини причин, що його породжують. У віті йде непримиренна й запекла боротьба за людські душі, тому яскравий приклад життя архієпископа, його наукових, богословських і філософських роздумів є своєрідним дороговказом. Життя та діяльність святителя Луки хоча й описані в низці книг і статей, але й сьогодні дають підстави для суперечливих оцінок. З одного боку, він доктор медичних наук, професор, з другого — архієпископ православної церкви. Радянський уряд присуджує йому звання лауреата Сталінської премії, він є автором всесвітньо відомого посібника з гнійної хірургії, а пізніше Синод української православної церкви зараховує його до лику святих.

В. Ф. Войно-Ясенецький народився 27 квітня 1877 р. у Керчі. У 1896 році юнак їде до Петербурга для вступу до Академії мистецтв, але народницькі настрої, що панували тоді в середовищі інтелігенції, підказали, що реальну допомогу народу він може надати як медичний працівник. Тож відмовившись від іспитів до Академії мистецтв і «спізнившись» зі вступом на медичний факультет, їде вчитися на юридичний факультет Петербурзького університету. Через рік В. Ф. Войно-Ясенецький виїжджає до Мюнхена в художню школу, але й там не затримується в основному богомольців у Києво-Печерській лаврі, збирається стати сільським фельдшером або вчителем, але поступово утверджується в рішенні, що зможе більше допомогти знедоленому і безправному народу як лікар. Вступив у 1898 р. на медичний факультет Київського університету і на відмінно закінчив його в 1903 р., виявивши неабиякі здібності з анатомії, хірургії й офтальмології. Коли Валентин Феліксівич був ще студентом, однокурсники пророкували йому майбутнє професора.

З початком російсько-японської війни В. Ф. Войно-Ясенецький у 1904 р. добровільно, в складі Київського лазарету Червоного Хреста, виїжджає до діючої армії. У Читі він завідував хірургічним відділенням військового шпиталю і працював під керівництвом професора О. А. Юсевича, досвідченого хірурга. Вже в перший рік роботи у Валентина Феліксівича, що оперував на кінцівках, суглобах, черепі, виявився неабиякий талант лікаря. У 1908–1909 рр. з'являються його перші праці, підказані самим життям: «О способах анестезии, наиболее удобных в земской практике», «Регионарная анестезия».

Працюючи в Курській губернії, В. Ф. Войно-Ясенецький у повній мірі пізнає важке життя земського лікаря. Відсутність спеціальної літератури, брак часу не лякають його — він і тут займається питаннями знеболювання, лікуванням остеомієліту хребта (пропонує радикальне хірургічне втручання), розробляє свою методику операції при защемлених грижах,

виконує великі операції на шлунково-кишковому тракті, жовчних шляхах, нирках, серці, головному мозку, суглобах, органах зору. Авторитет В. Ф. Войно-Ясенецького як хірурга зростає, його успішна практика стає широко відомою.

Багато оперуючи, Валентин Феліксович спостерігає тяжкі ускладнення від застосування наркозу. Думки його спрямовані на досягнення мети: знайти безпечніші методи знеболювання. Після знайомства з роботою Брауна про регіонарну анестезію інтерес до цього виду знеболювання не залишає його до кінця життя. Валентин Феліксович їде до Москви і влаштовується в клініку професора П. І. Дьяконова — «найяскравішого представника земської хірургії епохи її розквіту». Повний енергії, перспективних задумів, він із захопленням починає працювати над новими темами. В. Ф. Войно-Ясенецький, цілеспрямований дослідник, розробляє нові методи блокади нервових стовбурів, знаходить спосіб анестезії другої гілки трійчастого нерва.

У 1915 р. В. Ф. Войно-Ясенецький їде до Києва і складає докторські іспити в Київському університеті. У тому ж році у Петербурзі виходить його книжка «Регіонарна анестезія», чудово ілюстрована самим автором, у якій він узагальнив результати своїх досліджень і багатий хірургічний досвід. Через рік він захищає докторську дисертацію. Книга та дисертація удостоюються премії ім. Хайнацького, присудженої Варшавським університетом як автору кращих творів, що прокладають нові шляхи в медицині.

В 1917 р. В. Ф. Войно-Ясенецького за конкурсом обирають головним лікарем і хірургом міської лікарні Ташкента. У березні цього ж року разом із дружиною та дітьми він виїжджає на нове місце роботи — до Ташкента — у зв'язку з хворобою дружини, там він працює до 1920 р.

У дружини Валентина Феліксовича завжди було прекрасне здоров'я. Проте Ганна Василівна захворіла на швидкоплинні сухоти і 27 листопада 1919 р. померла. Валентин Феліксович залишається один із чотирма дітьми — старшому з яких дванадцять, а молодшому шість років.

Куди звернутися? Куди піти? І він звертається до православної віри. Куди ж ще можна було б звернутися за утіхою? В. Ф. Войно-Ясенецький став частіше відвідувати приходську церкву. Поступово він зацікавився духовними справами, зблизився з Ташкентським архієпископом Інокентієм. Зрідка Валентин Феліксович почав виступати на духовних зборах.

Одного разу, коли він виголосив схвильовану промову на єпархіальному з'їзді, архієпископ Інокентій сказав йому: «Ви призначені до духовного служіння. Ви повинні бути не тільки лікарем для тіла, але і лікарем для душі...» Без жодних вагань Валентин Феліксович дав згоду і в день Зішестя Господня в 1921 р., був висвячений у диякони, а через тиждень — у пресвітери і призначений молодшим священиком кафедрального собору м. Ташкента.

31 травня 1923 р. В. Ф. Войно-Ясенецького висвятили в сан єпископа Ташкентського і Туркестанського.

Тодішній глава православної церкви патріарх Тихон, а потім патріарх Сергій, що змінив його, зобов'язали В. Ф. Войно-Ясенецького, що прийняв

у чернецтві ім'я Луки, не припиняти практичну лікарську діяльність, а також хірургічну і наукову роботу. Чому єпископ Лука? Це ім'я взято не випадково: святий апостол-євангеліст Лука, за Священним Писанням, був не тільки лікарем, але і християнським художником. Його вважають автором перших зображень Богоматері.

Правдолюбивий, непохитний, зневажаючий небезпеку, єпископ відкрито кинув виклик сучасному страху і вибрав шлях мучеництва. Вже через місяць його заарештували. У 1923, 1930, 1937 рр. В. Ф. Войно-Ясенецького переслідують арешти, заслання. Одинадцять років життя засланий тільки укріпив віру цієї людини — вона давала йому відчуття свободи в будь-якій в'язниці, а лікарем він був завжди. Наука і релігія... Вони не суперечать одна одній», — говорив о. Лука на одному з допитів. Відійшовши від сильного захоплення живописом, він не залишив свого іншого захоплення і духовного покликання лікаря й ученого. В «Автобіографії» В. Ф. Войно-Ясенецький пише: «У травні 1923 р. я був висвячений в єпископи і через десять днів заарештований. Протягом 2 років відбував важке заслання в Туруханському краї, за 230 верст на північ від полярного кола. Менше року працював у Туруханській лікарні, широко оперуючи. У лютому 1926 р. повернувся до Ташкента.

На початку 1930 р. був повторно заарештований і засланий спочатку в м. Котлас, а потім до Архангельська. Після повернення з другого заслання близько року працював консультантом-хірургом у м. Андижані Ферганської області. У середині 1937 р. був заарештований утретє. Третє заслання я відбував у селі Велика Мурта Красноярського краю, де брав участь у роботі районної лікарні як хірург».

Знаходячись на засланні, видатний лікар продовжував активно займатися — разом із релігійними справами — науковою діяльністю, особливо його цікавили питання гнійної хірургії.

І ось у 1934 р. книга В. Ф. Войно-Ясенецького «Нариси гнійної хірургії» виходить із друку тиражем 10200 примірників. Ця робота В. Ф. Войно-Ясенецького є окрасою не тільки хірургічної, але й усієї медичної літератури. Мабуть, немає в світі іншої такої книги, яка була б написана з такою майстерністю, прекрасною літературною мовою, з бездоганним знанням хірургічної справи, з нескінченною любов'ю до страждаючої людини.

В кінці 30-х років В. Ф. Войно-Ясенецький повертається до Ташкента. 1941 р. застав його в Красноярську, де він був призначений головним консультантом кількох шпиталів. Авторитет лікаря-хірурга був настільки великим, що хворих із тяжкими пораненнями з фронту направляли так: «Красноярськ. Войно-Ясенецькому».

У 1944 р. була опублікована нова книга В. Ф. Войно-Ясенецького — «Пізні резекції при інфікованих вогнепальних пораненнях суглобів». Вона ґрунтувалася на вивченні особливостей перебігу складних ран, одержаних на цій війні, й рекомендувала їх радикальне лікування, яке б запобігало або зменшувало небезпеку тяжких ускладнень. За цю книгу і за «Нариси гнійної хірургії» В. Ф. Войно-Ясенецький був нагороджений у 1946 р. Державною премією I ступеня. Дізнавшись про це, Валентин Феліксович від-

правив уряду СРСР телеграму, в якій просив із 200 тис. рублів своєї премії 130 тис. надіслати дітям-сиротам, жертвам війни. Після війни В. Ф. Войно-Ясенецький одержав державну нагороду — медаль «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», а в лютому 1945 р. новий патріарх Алексій І нагородив владика Луку правом носіння діамантового хреста на клобучі.

В. Ф. Войно-Ясенецький не тільки автор видатних праць із гнійної хірургії та регіонарної анестезії, але має й інші заслуги перед медициною.

Підкреслимо, що він уперше в світі розробив метод блокади трійчастого нерва. Ним також описані оригінальний метод блокади сідничного нерва й оригінальна методика операції при защемлених грижах. Знаменитий хірург розробив методику операції при міхурово-вагінальних свищах, зашиваючи їх з боку сечового міхура. При проведенні операції з видалення селезінки він запропонував перев'язку селезінкової артерії на рівні верхнього краю підшлункової залози, а також видалення слізного мішка при серпігіозних виразках рогівки. Всього цього було достатньо, щоб увійти до історії хірургії, проте Валентин Феліксівич залишив незгладимий слід у науці, зайнявшись розробкою двох проблем — вивченням регіонарної анестезії та патології гнійного процесу.

Будучи архієпископом Сімферопольським і Кримським, В. Ф. Войно-Ясенецький не залишає своєї лікарської діяльності. Він консультує хворих, виступає з доповідями в Кримському хірургічному товаристві й на з'їзді кримських лікарів. Для лікарів Сімферополя Валентин Феліксівич читає курс лекцій з гнійної хірургії.

Заслання, в'язниці суттєво вплинули на здоров'я В. Ф. Войно-Ясенецького, яке з кожним роком ставало все гіршим і гіршим. Діабет і нелегке життя мало-помалу підточують життєві сили. Його ліве око вже давно не розрізняло світла, а згодом і на зрячому оці стала поволі дозрівати катаракта. Потім до неї приєдналася і хронічна глаукома.

Восени 1952 р. академік Філатов пропонує зробити попередню операцію — іридектомію (видалення райдужної оболонки), але владика не погоджується й у 1954 р. Валентин Феліксівич повністю осліп. Три роки, повністю сліпий він, управляв Сімферопольською єпархією, ходив без сторонньої допомоги в храм, прикладався до ікон, читаючи напам'ять молитви і Євангеліє, проголошував проповіді, і якщо до нього приводили хворих, то вражав лікарів найточнішими діагнозами.

27 квітня 1957 р. професору В. Ф. Войно-Ясенецькому виповнилося 80 років, до сліпоти приєдналося погіршення слуху. Тепер він зовсім перестав бачити і чути. Але при цьому його душа була сповнена любов'ю до страждених, до безпорадних дітей і людей похилого віку, знедолених. Тільки прощенням і милосердям була сповнена його душа, ними тільки і живилася його праця лікаря-зцілителя й духовного пастиря-наставника.

Владика Лука знаходився у дружніх стосунках і регулярному листуванні з такими маститими академіками, як філологи І. П. Павлов, Л. А. Орбеті, офтальмолог В. П. Філатов. Твердість і непохитність архієпископа їм дуже імпонувала. 11 червня 1961 р., в день усіх святих, він помер.

Єпархією Сімферопольський і Кримський архієпископ Лука керував до останнього дня свого життя. Його блискучі проповіді, а їх тексти складало 10 томів машинопису, були визнані винятковою подією в сучасному богослов'ї.

Рішенням Синоду української православної церкви від 22 листопада 1995 р. архієпископ Сімферопольський і Кримський Лука залічений до лику святих. Правлячого архієрея, архієпископа Сімферопольського і Кримського Лазаря Священний синод благословив на обретіння останків святителя Луки. У серпні 2000 р. на ювілейному Архієпископському соборі православної церкви архієпископ Сімферопольський Лука зарахований до лику святих новомучеників і сповідників для загальноцерковного вшанування. В цьому ж році здійснилася історична справедливість — відомий хірург, видатний учений, святий ієрарх Російської православної церкви був офіційно реабілітований.

20 березня 1996 р. нетлінні мощі святителя Луки були перенесені в Свято-Троїцький кафедральний собор Сімферополя. Раку для мощей святителя Луки, художньо виконану зі срібла, масою близько 160 кг, виготовили в Греції. Автором раки є відомий грецький художник Ніколас Влахо. Частина мощей святого Луки була перенесена до Греції, де вони знаходяться в двох монастирях на горі Афон і горі Іпат. У Греції знято документальний фільм про життя святого Луки (професора В. Ф. Войно-Ясенецького), а грецький архімандрит Нектарій написав низку книг про святителя Луку.

Життєвий шлях батька, його духовний і громадянський подвиг, наполегливість і цілеспрямованість у досягненні мети стали прикладом для його дітей. Михайло Валентинович Войно-Ясенецький (1907–1994), старший син — видатний патологоанатом-інфекціоніст, доктор медичних наук, професор. Олена Валентинівна Войно-Ясенецька (1909–1984) — кандидат медичних наук, лікар-епідеміолог.

Олексій Валентинович Войно-Ясенецький (1909–1984) — доктор медичних наук, професор.

З Одесою В. Ф. Войно-Ясенецького пов'язували родинні зв'язки — тут мешкав і працював його молодший син — видатний вітчизняний патологоанатом, доктор медичних наук, професор Валентин Валентинович Войно-Ясенецький (1913–1992), керівник лабораторії офтальмології НДІ ім. В. П. Філатова. Він автор 8 монографій, зокрема: «Тканинна несумісність», «Атлас очних хвороб», «Пухлини ока» тощо. Володіючи великим художнім даром, упадкованим від батька, Валентин Валентинович багато малював, у тому числі ілюстрував деякі монографії акад. І. А. Кассирського з патології крові. В Одесі проживала його внучка Ольга Валентинівна Войно-Ясенецька (1942–2001), кандидат медичних наук.

В. Ф. Войно-Ясенецький створив два визнані філософсько-теологічні твори «Дух, душа і тіло» — книга про апологетику (захист віри від безбожника) і «Наука і релігія». Формально вони не належать до медицини, проте дуже важливі для людства.

Ці апологічні праці В. Ф. Войно-Ясенецького можна зарахувати до тих творів, які ніколи не можна викреслити з пам'яті, які продовжують зі-

грівати душу та серце людини протягом усього життя. Митрополит Сімферопольський і Кримський Лазар вважає, що фундаментальна праця «Дух, душа і тіло», без сумніву, є одним із найбільш значущих богословських досліджень XX ст., актуальність якого неможливо вмістити у будь-які часові рамки.

Святитель Лука служив Богу, служив людині. Найяскравішим прикладом єдності «слів» і «діл» є книга «Дух, душа і тіло». У цьому творі гармонійно поєднуються віра християнина і знання вченого, богослав'я та наука, етика й медицина. Святитель Лука вирізнявся багатогранністю здібностей і різносторонньою діяльністю.

На думку святителя Луки, кожен наш крок у цьому світі має наслідки вселенського масштабу, які впливають на основи буття і стають усе більш значущими для долі людства. Потрібно, щоб усі сфери людського життя та діяльності визначала духовність, тоді будуть і наукові відкриття, виникне технічна й економічна потужність і безпека нашої країни.

Великий лікар, віруючий у Бога, зрозуміло, не може не роздумувати про безперечну близькість науки і релігії. Знаменний у цьому відношенні трактат В. Ф. Войно-Ясенецького «Наука і релігія» вперше надрукували у 2000 р. Тут можна навести лише деякі цитати. «Звичайно, молитва як містичне управління, як політ духу як духовний екстаз, — пише В. Ф. Войно-Ясенецький, — не може ставати поряд із наукою для якого б то не було порівняння. Між релігією в цьому значенні й наукою може бути стільки ж суперечностей, скільки між математикою і музикою... І тепер скажіть, де в нашій науці — математиці, фізиці, біології, історії — є твердження об'єктивні, доведені, тобто наукові, що суперечать догмату християнства, що Бог існує... Наука без релігії — небо без сонця».

На це звертає увагу святитель Лука в своїх працях, які не мають аналогів ні в вітчизняній, ні в іноземній літературі. Ці праці не є аналізом релігії за допомогою науки, вони являють собою спробу усвідомлення віруючою людиною останніх наукових досягнень.

Видання апологічних творів «Дух, душа і тіло», «Наука і релігія» на початку XXI в. є видатною подією для нас, тому що в них на високому науково-філософському рівні демонструються істинність православної віри і відносність наукових знань.

Для кращого розуміння глибинної суті невеликих за обсягом, але фундаментальних за змістом цих його праць, необхідно знати хоча б основні факти його чудового життя, повного страждань і тягарів, напруженої боротьби та служіння людям.

Старанно вивчаючи основні віхи життєвого шляху та творчості святителя, можна зрозуміти, що їх багатогранність і різносторонність базуються на одній принциповій якості — цільності особи В. Ф. Войно-Ясенецького.

До такого висновку кожному можна дійти дуже коротким шляхом — поєднавши життя і творчість святої людини з життям буденним.

Його релігійно-філософські, богословські праці «Дух, душа і тіло», «Наука і релігія» сьогодні дуже важливі для багатьох бентежних душ наших

сучасників, це може допомогти знайти віру, з'ясувати, що релігія і наука не протистоять одна одній.

Ці твори дають змогу зрозуміти, що не всупереч своєму релігійному світогляду, духовному досвіду, а завдяки їм святителю Луці пощастило стати великим ученим і богословом, написати «Нариси гнійної хірургії», «Регіонарну анестезію» — талановиті дослідження вченого-хірурга.

Академік І. А. Кассирський писав: «Як можна, щоб одна й та ж рука водила пером при написанні глибоко наукових «Нарисів гнійної хірургії» та релігійної книги про дух, душу і тіло?»

Сучасні наукові відкриття та розробки давно перейшли в галузь, що межує зі світом духовним, де діють закони та норми як наукового пізнання, так і світу трансцендентного.

До видатних поборників віри можна, поза сумнівом, зарахувати і В. Ф. Войно-Ясенецького. Душа Валентина Феліксовича була здатна любити, жертвувати, співчувати, терпіти, він заслужив вічну пам'ять і вічне духовне життя. І сьогодні праці В. Ф. Войно-Ясенецького, видатного хірурга і вченого, допомагають урятувати життя і зберегти здоров'я тисячам людей, а його особистість, його слова, сказані в минулому столітті, допомагають порятувати душі людські.

Можна пишається тим, що наша країна і наша земля мали такого сина — велику людину і великого гуманіста. Одним словом, святого у всіх значеннях — церковному і світському.

На згадку про великого духовного наставника, видатного хірурга в Одесі вже шість разів проводилися республіканські наукові читання, присвячені життю, діяльності й творчості В. Ф. Войно-Ясенецького (архієпископа Луки).

До вічних духовно-етичних цінностей людського існування — життя в ім'я добра, високої духовної та святої віри — спрямовує свідомість і душу людей святитель Лука, у сонмі святих перебуваючий.

Список використаних джерел та літератури

1. Витенский Ю. По окончании войны готов вернуться в ссылку. Профессор В. Войно-Ясенецкий на фоне двадцатого века // Doctor. — 2002. — № 1. — С. 88–90.
2. Попов А., Коваленко А. Святой нашей земли (о Войно-Ясенецком — хирурге и архиепископе) // Южный город. — Одесса: Полис, 2004. — Вып. 5. — С. 190–197.
3. Поповский М. Жизнь и житие Войно-Ясенецкого — архиепископа и хирурга. — СПб., 2002. — 478 с.
4. Святитель Лука (Войно-Ясенецкий) // Дух, душа, тело: материалы Междунар. духовно-мед. конф. 14 сентября 2004. — Симферополь, 2005. — 483 с.
5. Жизнь, духовность, вера // Единение науки и религии: материалы Республиканской науч.-практ. конф. Юбилейные чтения имени В. Ф. Фойно-Ясенецкого. — Одесса: Печатный дом, 2005. — 148 с.

REFERENCES

1. Vitenskiy YU. (2002). Po okonchaniy voyny gotov vernut'sya v ssylku. Professor V. Voyno-Yasenetskiy na fone dvadtsatogo veka [At the end of the war is ready to return to the link. Professor V. Voyno-Yasenetsky on the background of the twentieth century]. M.: «Doctor» [in Russian].

2. Popov A., Kovalenko A. (2004). Svyatoy nashey zemli (v Voyno-Yasenetskogo — khirurgu i arkhiyepiskop) [Our Holy Land (about the Wojno-Yasenets — surgeon and archbishop)]. Odessa: «Polis» [in Ukraine].
3. Popovskiy M. (Eds) (2002) Zhizn' i zhitiye Voyno-Yasenetskogo — arkhiyepiskopa i khirurga. [Life and the life of War-Yasenets-Archbishop and surgeon]. Moscow: SPb [in Russian].
4. Svyatitel' Luka (Voyno-Yasenetskiy) (2005). Dukh, dusha, telo. [Spirit, soul, body]. Simferopol'. [in Ukraine].
5. Zhizn', dukhovnost', vera (2005). [Recovery from codependence]. (n.d.). Odessa: Printed House [in Ukraine].

Попов Александр Георгиевич

кандидат медицинских наук, профессор,
заведующий кафедрой симулятивной медицины
ОНМУ

Коваленко Александр Павлович

кандидат философских наук, доцент
кафедры социальной работы ФПСП
ОНУ имени И. И. Мечникова

Дунаева Лариса Николаевна

доктор политических наук, профессор, декан факультета психологии
и социальной работы
ОНУ имени И. И. Мечникова

Гладченко Светлана Владимировна

кандидат исторических наук, доцент, и. о. зав. кафедрой социальной работы
ОНУ имени И. И. Мечникова

СОЦИАЛЬНОЕ И ДУХОВНОЕ СЛУЖЕНИЕ Ф. В. ВОЙНО-ЯСЕНЕЦКОГО (СВТ. ЛУКИ)

Резюме

В. Ф. Войно-Ясенецкий (святитель и исповедник Лука) — выдающийся врач разнообразного плана: хирург самого широкого профиля, офтальмолог, уникальный медицинский теоретик; феноменальный богослов, интересный и оригинальный философ, лектор-оратор, от которого были в восторге студенты-медики и все, кто его слышал. Политзаключенный, ставший лауреатом Сталинской (Государственной) премии 1-й степени. Человек, спасший жизни тысячам солдатам в период Отечественной войны и мирным людям. Православный христианин огромной воли и бесстрашия. Хороший семьянин, отец четырех детей, ставших замечательными медиками. Он был одним из лучших проповедников XX века.

Ключевые слова: В. Ф. Войно-Ясенецкий, архиепископ, хирург, философ.

Popov Oleksander

Candidate of Medical Sciences, Professor

Head of the Department of Simulative Medicine of the ONMU

Kovalenko Oleksander

Candidate of Philosophy, Associate Professor

Department of Social Work of the FPSR ONU I. I. Mechnikov

Dunaeva Larisa

Doctor of Political Sciences, Professor, Head of the Faculty of Psychology and Social Work Odessa National I. I. Mechnikov University

Gladchenko Svitlana

Ph.d. in History, Associate Professor of Social Work

Odessa National I. I. Mechnikov University

**SOCIAL AND SPIRITUAL SERVICE OF VF VOINO-YASENETSKY
(SUNT LUKI)**

Abstract

V. F. Voyno-Yasenetsky (St. Luke) (1877–1961) was the Confessor, Prelate, the outstanding physician of diverse specification: a surgeon of the widest range — an ophthalmologist, a unique medical theorist; a phenomenal theologian, an interesting and original philosopher, lecturer-orator, etc. The medical students and other people, who heard his speeches, were amazed and delighted. He was the political prisoner who eventually became the laureate of the Stalin (State) Prize of the 1st degree. He was the man who saved lives of the thousands of soldiers during the Patriotic War, and after that he gave medical treatment to people in peaceful time. He was the Orthodox Christian of great will and fearlessness. He was a good family man, the father of four children, who have become remarkable physicians. He was one of the best preachers of the 20th century.

Key words: V. F. Voyno-Yasenetsky, archbishop, surgeon, philosopher.

Стаття надійшла до редакції 04.06.2018